

mgr Natalia Zawiejska
Instytut Religioznawstwa UJ

**Streszczenie rozprawy doktorskiej pt. *Angolscy chrześcijanie w Portugalii.*
Procesy konstrukcji tożsamości wspólnot ewangelikalnych w warunkach migracji
napisanej pod kierunkiem dr hab. Dominiki Motak**

Zasadniczym przedmiotem pracy są procesy tożsamościowe przebiegające w angolских wspólnotach ewangelikalnych w Portugalii. Podstawę prezentowanych analiz stanowią wyniki badań przeprowadzonych w Zborze Bożym Maculusso – Kościele, którego główna siedziba znajduje się w Luandzie, stolicy Angoli, a którego subkongregacje zostały założone w Europie – w Portugalii i w Wielkiej Brytanii. Kluczem do zrozumienia współczesnej dynamiki tych wspólnot jest sieciowość – aspekt ściśle powiązany ze zjawiskami globalizacji, kosmopolityzmu i transnarodowości. Drugim ważnym narzędziem refleksji stało się pojęcie diaspory jako koncepcji kwestionującej strukturyzację wprowadzaną przez państwa narodowe i podziały na globalną Północ oraz Południe.

Najważniejszymi źródłami współczesnych dyskursów i polityk tożsamościowych badanych Kościołów są rozważane w rozdziałach 1-3 relacje pomiędzy tymi mniejszościowymi Kościołami a systemem politycznym i Kościołem Katolickim. Dodatkowo w rozdziale pierwszym umieszczona została charakterystyka dynamiki migracyjnej i recepcji Afrykańczyków w Portugalii oraz charakterystyka angolskiej diaspory. Szczególną uwagę poświęciłam religijnej dynamice w Angoli i w Portugalii (rozdział 2) a przede wszystkim historii ruchu ewangelikalnego i pentekostalnego w tych krajach. Tematyka ta została omówiona w rozdziale 3, w którym dodatkowo rekonstruję pod kątem przemian tożsamościowych historię angolских Zborów Bożych.

Tożsamość jest w pracy rozpatrywana na płaszczyźnie horyzontalnej i wertykalnej. Pierwszy wymiar odnosi się do tożsamości społecznych, kulturowych i narodowych, natomiast drugi do tożsamości religijnej. Istotnym założeniem pracy jest to, że tożsamości istnieją w sferze deklaratywnej (tu możliwa jest ich analiza poprzez dyskurs) oraz w sferze pozawerbalnej – tu można mówić o tożsamości przeżywanej, która wyraża się poprzez różnego typu praktyki i ekspresje m.in. materialne, performatywne, przestrzenne.

Wyodrębnione w toku badań nad subkongregacją Zboru Bożego Maculusso w Lizbonie tożsamości społeczne, narodowe i religijne zostały zbadane z kilku perspektyw. Obok analizy historycznej (rozdziały 1-3) i analizy dyskursu (rozdziały 3, 5 oraz 6), w rozdziale 4 przeprowadzona została także analiza przestrzennych praktyk członków Zboru Bożego Maculusso podejmowanych wobec przestrzeni miejskiej. Podstawą tych rozważań jest założenie o zapośredniczeniu tożsamości w lokalnej przestrzeni. Istotnym przedmiotem rozważań stały się procesy przekładalności miejskich doświadczeń przestrzennych i związanych z nimi tożsamości pomiędzy dwoma różnymi ośrodkami miejskimi: Luandą i Lizboną.

Kolejnego narzędzia analitycznego dostarczyła koncepcja „religii przeżywanej”, która pozwoliła na ukazanie wszystkich partykularnych dyskursów i ekspresji oficjalnej doktryny Zborów Bożych funkcjonujących we wspólnocie Zboru Bożego Maculusso jako manifestacji jej religijnej tożsamości. Tym zagadnieniom poświęcony został rozdział 5.

W rozdziale 6 analizie zostały poddane dyskursywne, performatywne i symboliczne praktyki dominacji oraz marginalizacji, które stanowią istotne elementy tożsamościowych procesów, rozgrywających się na poziomach społecznym (migranci, Afrykańczycy), kulturowym (afrykańskość, angolskość, rasa) i religijnym (afrykański ewangelikalizm, afrykański pentekostalizm). Dla podkreślenia znaczenia wszystkich typów tożsamości w konstruowaniu specyfiki badanej wspólnoty religijnej zaangażowana została koncepcja „estetycznych formacji”, która zwraca uwagę na wzajemne uwarunkowanie badanych tożsamości.

Procesy tożsamościowe przebiegające w Zborze Bożym Maculusso w Lizbonie mają duże znaczenie dla ustalenia sposobów funkcjonowania badanej wspólnoty i jej aspiracji. Zagadnienia te stanowią z kolei wkład w dyskusję nad współczesną dynamiką migracyjną na osi Północ-Południe, przemianami zachodzącymi w obrębie światowych diaspor a także transformacjami globalnego chrześcijaństwa.

Devinice Rebel

Mateus Zerydu